

Spór o uniwersalia a nauka współczesna
red. M. Heller, W. Skoczny i J. Życiński

Materiały z sympozjum

„Zmiana perspektywy dopuszczająca realne istnienie idei jako istotnych struktur obiektów z obrębu przyrody, znajduje — niezależnie od łączonej z nią etykiety — coraz więcej zwolenników reprezentujących odległe dziedziny badań. Odkrycie podstawowej roli praw struktur, fizycznych pól i symetrii przesunęło uwagę filozofów w kierunku nowych zagadnień niedostrzeżanych uprzednio na poziomie filozofii opartej na zdroworozsądkowej wizji przyrody”. *Józef Życiński*

OBI, Kraków 1991

Matematyczność przyrody

red. M. Heller, J. Życiński, A. Michalik

Materiały z sympozjum

„Galileusz zwykł mawiać, że ‘księga przyrody’ jest napisana w matematycznym języku. Pokolenia myślicieli rozumiały to powiedzenie jako stwierdzenie, że język matematyki nada się do opisywania prawidłowości funkcjonowania przyrody. Wydaje się jednak, iż idzie tu o coś znacznie więcej. Istotą książki nie są słowa i zdania wypisane na jej stronicach inkaustem czy farbą drukarską, lecz informacja, jaką słowa i zdania kryją w sobie. W tym sensie świat jest księgą, a nauka stara się rozszyfrować informację, jaką ta księga zawiera”. *Michał Heller*

OBI, Kraków, I wyd. 1990; II wyd. 1992

*UWAGA: Tekst został zrekonstruowany przy pomocy środków automatycznych; możliwe są więc pewne błędy, których sygnalizacja jest mile widziana (obi@opoka.org). Tekst elektroniczny posiada odrębną numerację stron.

E. McMullin

Ewolucja i stworzenie

Przekład rozdziału wstępnego *Evolution and Creation*, tłum.

J. Rodzeń

„Celem, jaki stawiam sobie w tym wprowadzającym eseju, jest przyjrzenie się najpierw osobno obu pojęciom, ewolucji i stworzenia, a następnie zastanowienie się w sposób jak najbardziej ogólny nad tym, jak te pojęcia są ze sobą powiązane, jakie występują między nimi napięcia, oraz gdzie, być może, mogą się one wzajemnie dopełniać”. *Ernan McMullin*

OBI, Kraków, I wyd. 1990, II wyd. 1993

Kosmos i filozofia

red. Z. Golda, M. Heller

Materiały z sympozjum

„Kosmologia, z jednej strony, stwarza wiele zagadnień nawiązujących wprost do tradycyjnych filozoficznych wątków, z drugiej strony, sama niejednokrotnie czerpie inspiracje z tego rodzaju filozoficznych analiz. Do zagadnień takich należą między innymi: typ racjonalność reprezentowny przez współczesną fizykę (i kosmologię w szczególności), problematyka czasu i przestrzeni pojawiająca się na terenie kosmologii (w szczególności zagadnienie wymiaru czasu i przestrzeni), współdziałania elementów koniecznościowych i przypadkowych w ewolucji świata, zagadnienie determinizmu i chaosu w jego strukturze”. *Michał Heller*

OBI — BIBLOS, Kraków — Tarnów 1994

Z. Wolak

Neotomizm a szkoła lwowsko-warszawska

„Niewątpliwą zasługą neotomistów-logistów jest obrona naukowości metafizyki i teologii. Zastosowanie w tych dziedzinach ścisłych narzędzi logicznych pozwalało stawiać je w rzędzie nauk uważanych za najbardziej ścisłe. Ciekawym efektem stosowania logistyki było ukazanie bogactwa analizowa-

nych pojęć lub zagadnień. Przykładem jest analiza, podstawowego w filozofii i teologii, pojęcia analogii”. *Zbigniew Wolak*

(Seria: Rozprawy OBI) OBI, Kraków 1993

J. Dembek

Przestrzeń i nieskończoność

Koncepcja matematyki H. Weyla i jej realizacja w pojęciu przestrzeni jako kontinuum

„Wśród wielu możliwych aspektów zagadnienia wybrałem pytanie o to, jak Weyl widział matematykę i w jaki sposób ta wizja realizowała się w jego rozważaniach dotyczących przestrzeni jako tego miejsca, w którym nieskończone wkracza do matematyki w szczególny sposób. Chodziło mi nie tyle o przedstawienie konkretnych rozwiązań szerszych problemów, które przyniosły te rozważania, ale raczej o prześledzenie drogi i sposobów, za pomocą których Weyl tych rozwiązań poszukiwał. Wśród ludzkich odpowiedzi na pytania najważniejsze nie ma bowiem rozwiązań ostatecznych. Wydaje się, iż poniekąd skazani jesteśmy na — w pewnym sensie — asymptotyczne zbliżanie się do prawdy. Dlatego też sądzę, że właściwszą rzeczą jest uczyć się od starych mistrzów sposobów szukania odpowiedzi, niż uparcie trzymać się znalezionych przez nich rozwiązań”. *Jacek Dembek*

(Seria: Rozprawy OBI) OBI, Kraków 1994

J. Kloch

Świadomość komputerów?

Argument „chińskiego pokoju” w krytyce mocnej sztucznej inteligencji według Johna Searle’a

„Filozoficzny argument ‘chińskiego pokoju’ wymierzony przeciw mocnej sztucznej inteligencji okazał się donisły merytorycznie dla pojmowania AI (*Artificial Intelligence* [sztuczna inteligencja]) oraz umysłu człowieka. Eksperyment polegający na zastąpieniu komputera przez człowieka i realizowaniu przez niego algorytmu odpowiadającego na pytania w nieznanym języku, dzięki znakomicie napisanym instrukcjom zrodził wiele tematów dyskusow-

nych przez uczonych i filozofów zajmujących się sztuczną inteligencją”. *Józef Kloch*

(Seria: Rozprawy OBI) OBI — BIBLOS, Kraków — Tarnów 1996

Z. Liana

Koncepcja Logosu i natury w Szkole w Chartres
Analiza dorobku Szkoły w Chartres w perspektywie filozofii
nauki

„Szczególna rola w twórczej asymilacji spuścizny starożytnych przypada Szkole w Chartres, krółą najczęściej utożsamia się z trzema najwybitniejszymi jej przedstawicielami: Wilhelmem z Conches, Teodorykiem z Chartres i Gilbertem Porretą. Istnieje obszerna literatura dotycząca zarówno ich poglądów i chronologii dzieł, jak również poglądów przez nich reprezentowanych. Większość autorów przychyła się do tezy o wyjątkowym znaczeniu prac Teodoryka i Wilhelma dla dwunastowiecznego renesansu. Opracowania pokazujące zarówno ścisły związek wielu idei nowożytnych z ideami rozwijanymi w XII stuleciu w szkole w Chartres, np. żywe zainteresowanie się światem stworzonym przez jej twórców, jak i opracowania ukazujące wyjątkowe miejsce przyznawane w tej szkole koncepcji Logosu, zadecydowały o wyborze poglądów głównych przedstawicieli tej szkoły jako przedmiotu analiz, by ukazać ewentualny związek idei Logosu z wyjątkowym nastawieniem na poznanie świata materialnego”. *Zbigniew Liana*

(Seria: Rozprawy OBI) OBI, Kraków 1996

Logika i metafizyka

Materiały z sympozjum z okazji 50-tej rocznicy śmierci ks.

Jana Salamuchy

red. Z. Wołak

„W Polsce, bardziej niż gdzie indziej, zaczynało się odczuwać dysproporcję między wpływem na ludzi, który wywierała nauka z jednej strony i irracjonalne utopie społeczne prawicowe i lewicowe z drugiej strony. Zbuntował się przeciw bierność, samozadowoleniu, zbytnej pewności siebie wśród filozofów katolickich ks. Jan Salamuch i powziął zamiar dostosowania filozofii

w ogóle, a filozofii tomistycznej w szczególności, do poziomu otaczających nauk, do poziomu najbardziej rozwiniętej i rozwijającej się nauki: logiki z matematyką. Zamiar wielki, ale czy realny, czy przede wszystkim słuszny? — oto pytanie”. *Leon Koj*

OBI — BIBLOS, Kraków — Tarnów 1995

M. Heller

Mechanika kwantowa dla filozofów

„Jest rzeczą nieco paradoksalną, że teoria, która spełnia tak donisłą rolę we współczesnej fizyce, jest tak mało rozumiana przez samych fizyków. Stwierdzenie to należy jednak właściwie pojmować. Nie znaczy to, że fizycy mają trudności w posługiwaniu się teorią. Właśnie na tym polegają trudności fizyków, że pomimo tego, iż mechanika kwantowa w ich rękach funkcjonuje znakomicie, nie wiedzą oni jednoznacznie, jak tę teorię należy interpretować. [...] Jest rzeczą ważną, by od samego początku dobrze zrozumieć, o co toczy się gra. By to osiągnąć, należy zdać sobie sprawę z roli matematyki w konstrukcji fizycznych teorii”. *Michał Heller*

OBI — BIBLOS, Kraków — Tarnów 1996

A. G. Pacholczyk

Wszechświat katastroficzny

tłum. M. Głódź

„Kosmologia wydaje się być dziedziną nie podlegającą zasadzie korespondencji. Na tym poziomie kosmologii, która odnosi się do całości wszechświata, a nie do jego różnych struktur, pewien wcześniej zaakceptowany obraz wszechświata nie podlegał nigdy uogólnieniu, lecz był odrzucany. Tak oto z popiołów starszego modelu kosmologicznego powstał nowy i różny od tamtego, usuwając stary do podręczników historii. Kosmologia rozwija się raczej poprzez serię katastrof niż poprzez odpowiadające sobie, czyli korespondujące, uogólnienia”. *Andrzej G. Pacholczyk*

OBI — BIBLOS, Kraków — Tarnów 1996

O. Petersen

Konflikt czy symbiza?

Z dziejów relacji między nauką a teologią

tłum. W. Skoczny

„Wydaje się oczywiste, że współczesna dyskusja na temat relacji między teologią a nauką powinna uwzględniać najnowsze zdobycze przyrodznawstwa oraz ich możliwe implikacje dla chrześcijańskiej teologii lub chrześcijańskiej wiary. Jednakże wśród tych zawiłych zagadnień zwykły historyk nauki — z szybko dezakualizującą się wiedzą w zakresie fizyki teoretycznej i kosmologii — musi stąpać ostrożnie. [...] Mam nadzieję przedstawić jedynie kilka historycznych epizodów, które mogą być związane z obecną dyskusją — nawet gdybyśmy musieli iść daleko wstecz, aby odkryć początki obecnych problemów”. *Olaf Petersen*

OBI — BIBLOS, Kraków — Tarnów 1997

Otwarta nauka i jej zwolennicy

red. M. Heller, J. Urbaniec

Materiały z sympozjum *Myśl Poppera w konfrontacji z nauką*

„Nie sądzę, aby filozofia nauki mogła wypracować — jak chciał tego Popper — jakąś ścisłą definicję postępu naukowego. Pod jednym jednakże względem Popper ma niewątpliwie rację. Poprzez wszystkie teorie, jakie tworzymy: werystyczne, idealistyczne i heurystyczne staramy się zbliżyć do możliwie pełnego poznania rzeczy i po to, by kontrolować ich bieg, i po to, by je rozumieć. I w jednym, i w drugim wypadku postęp znaczy odkrywanie nowych prawd i eliminację dawnych pomyłek”. *Ryszard Wójcicki*

OBI — BIBLOS, Kraków — Tarnów 1996
